

STRATEGIA ROZWOJU GMINY ZBÓJNA NA LATA 2021-2027

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	2
2. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY ZBÓJNA	3
2.1. SFERA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA.....	3
2.2. SFERA SPOŁECZNA.....	5
2.3. SFERA GOSPODARCZA.....	8
2.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	9
2.5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	10
2.6. PODSUMOWANIE DIAGNOZY – ANALIZA SWOT.....	14
3. ROZWÓJ STRATEGICZNY GMINY ZBÓJNA	18
3.1. WIZJA ROZWOJU	18
3.2. MISJA ROZWOJU.....	18
3.3. CELE STRATEGII.....	20
3.4. PLANOWANE PROJEKTY.....	28
4. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA	29
5. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH.....	31
6. SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW.....	33

1. WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Zbójna została przygotowana zgodnie z art. 10e ust. 1 i art. 10f ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1372 z późn. zm.).

Strategia Rozwoju Gminy Zbójna na lata 2021-2027 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju gminy w perspektywie do 2027 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych. Strategia Rozwoju Gminy Zbójna na lata 2021-2027 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznych obowiązujących w Gminie Zbójna, a także spójny z dokumentami wyższego rzędu. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w gminie podczas jej obowiązywania.

Dokument został opracowany na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowym dokumentem prawnym wykorzystywanym podczas przygotowania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Ponadto wzięto również pod uwagę zapisy poprzedniej, nieaktualnej Strategii Rozwoju Gminy Zbójna. Ważnym elementem w pracach nad Strategią była partycypacja społeczna. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców.

2. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY ZBÓJNA

2.1. SFERA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA

Gmina Zbójna leży w zachodniej części województwa podlaskiego, w powiecie łomżyńskim. Siedzibą gminy jest miejscowość Zbójna.

Gmina Zbójna sąsiaduje z gminami wchodzącymi w skład powiatu łomżyńskiego: Nowogród, Miastkowo, Mały Płock oraz gminami: Kolno i Turośl z powiatu kolneńskiego. Od zachodu graniczy z gminami województwa mazowieckiego: Lelis, Kadzidło i Łyse (powiat ostrołęcki). Odległość gminy do Białegostoku wynosi 110 km, do Łomży - 25 km, do Warszawy - 150 km. Powierzchnia gminy wynosi 18 575,79 ha.

W skład gminy wchodzi 26 miejscowości oraz 19 sołectw: Gawrychy, Popiołki, Kuzie, Wyk, Laski, Stanisławowo, Bienduszka, Gontarze, Ruda Osowiecka, Tabory, Pianki, Dębniki, Jurki, Osowiec, Piasutno Żelazne, Poredy, Siwki, Dobry Las, Zbójna. Najmniejszą liczbą mieszkańców charakteryzują się Bienduszka, Gontarze, Ruda Osowiecka i Tabory, zaś najwięcej osób zamieszkuje Zbójną.

W podziale fizycznym – geograficznym Gmina Zbójna położona jest w granicach:

- Mezoregionów: Równina Kurpiowska i Dolina Dolnej Narwi;
- Makroregionu: Nizina Północnomazowiecka;
- Podprowincji: Niziny Środkowopolskie;
- Prowincji: Niż Środkowoeuropejski;
- Megaregionu: Pozaalpejska Europa Środkowa.

Jakość gleb na terenie Gminy Zbójna nie jest dobra. Cały teren gminy charakteryzuje się glebami słabymi należącymi do następujących kompleksów rolniczej przydatności gleb: 6-żytniego słabego, 7-żytniego najsłabszego i 9-zbożowo-pastewnego. Są to gleby wykształcone z piasków, przeważnie luźnych, mało żyzne o niewłaściwych stosunkach wodno – powietrznych, okresowo za suche lub za mokre. Na glebach 7 kompleksu uprawiane są: żyto i łubin. Gleby 9 kompleksu odpowiednie są tylko dla upraw pastewnych. Uprawa możliwa jest przy zastosowaniu odpowiedniego nawożenia, przy czym plony uzależnione są w dużym

stopniu od ilości i rozkładu opadów w okresie wegetacyjnym. Podniesienie urodzajności tych gleb jest trudne i w zasadzie nieopłacalne.

Najwyższą wartość rolniczą posiadają gleby w rejonie wsi Dobry Las, zakwalifikowane do 4-żytniego bardzo dobrego i 5-żytniego dobrego kompleksu rolniczej przydatności. Są to gleby brunatne lub bielcowe o właściwych stosunkach wodno – powietrznych. Na terenie gminy w dnach dolin rzecznych i obniżeniach występują duże obszary łąk i pastwisk zaliczanych głównie do V i VI klasy i tworzą użytki zielone słabe. Występują one na glebach o wadliwych stosunkach wodnych.

Gleby pod kątem użyteczności rolniczej występujące na obszarze gminy są słabe i bardzo słabe, ubogie w składniki pokarmowe oraz posiadające niską wartość rolniczą. Do gleb posiadających wyższą wartość zaliczyć można małe powierzchnie gleb IV a i IV b klasy bonitacji zajmujące 117 ha gruntów ornych (2,7% powierzchni gruntów ornych) i 343 ha kl. III i IV użytków zielonych (7% powierzchni użytków zielonych). Przestrzeń produkcyjna ulega systematycznemu zmniejszaniu wskutek zalesienia gruntów niższej jakości.

Na terenie Gminy Zbójna występują niewielkie złoża piasku i żwiru. Teren gminy nie jest zatem zbyt zasobny w surowce mineralne, jednak konieczne jest podejmowanie działań mających na celu ochronę już dostępnych zasobów.

Gmina Zbójna posiada dość dobrze rozwiniętą sieć dróg publicznych, ponieważ przez jej teren przebiegają:

- droga wojewódzka nr 645 Łomża – Myszyniec – długość na terenie gminy: 18 km;
- drogi powiatowe o łącznej długości 51,127 km;
- drogi gminne o łącznej długości 281,03 km, w tym drogi z numeracją o powierzchni 84,60 ha i długości 93,65 km oraz drogi bez numeracji o powierzchni 120,173 ha i długości 187,38 km;
- drogi wewnętrzne o powierzchni 16,498 ha i długości ok. 27,50 km.

Zgodnie z danymi GUS, na terenie Gminy Zbójna dostępnych jest 1,2 km ścieżek rowerowych.

W zakresie transportu publicznego mieszkańcy mogą skorzystać z 2 przystanków znajdujących się w granicach gminy. Przez teren gminy nie przebiega linia kolejowa.

Na terenie Gminy Zbójna występują następujące formy ochrony przyrody:

- 10 użytków ekologicznych;

- Rezerwat Przyrody „Kaniston”;
- Rezerwat Przyrody „Czarny Kąt”;
- Rezerwat Przyrody „Łokieć”;
- Obszar Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi;
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Dolina Pisy” PLH200023;
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Mokradła Kolneńskie i Kurpiowskie” PLH200020;
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 „Ostoja Narwiańska” PLH200024;
- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 „Dolina Dolnej Narwi” PLB140014.

2.2. SFERA SPOŁECZNA

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2020 roku na terenie Gminy Zbójna zamieszkiwało 4 169 osób. W analizowanych latach na terenie gminy więcej było mężczyzn niż kobiet. Liczba mieszkańców ulegała ponadto systematycznemu zmniejszeniu.

Tabela 1. Stan ludności faktycznie zamieszkującej teren gminy

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem, miejsce zamieszkania, stan na 31 XII							
ogółem	osoba	4254	4235	4173	4181	4192	4169
mężczyźni	osoba	2164	2178	2138	2135	2124	2105
kobiety	osoba	2090	2057	2035	2046	2068	2064

Źródło: Dane GUS

Współczynnik feminizacji, według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2015 – 2019 utrzymywał się na podobnym poziomie, oscylował pomiędzy 98 a 94 osobami, w 2020 roku było to 98 osób.

Gęstość zaludnienia w 2020 roku wyniosła zaś 22 osoby na 1 km² i była na podobnym poziomie jak w latach 2015 – 2018.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w Gminie Zbójna w latach 2015 – 2020 przyrost naturalny osiągał wynik ujemny. Najgorzej sytuacja wyglądała w 2015 r., gdzie przyrost naturalny osiągnął poziom: -32. Oznacza to, że na obszarze analizowanej jednostki samorządu terytorialnego było więcej zgonów niż urodzeń. Przy czym w 2020 roku, pomimo ogólnego ujemnego poziomu przyrostu, przyrost naturalny u kobiet był dodatni.

Saldo migracji wewnętrznych w 2020 roku w Gminie Zbójna, według danych GUS, wyniosło -18. Saldo migracji zagranicznych w tymże roku wyniosło 0.

Analizując dane dotyczące liczby ludności na terenie Gminy Zbójna należy stwierdzić, że dynamika zmian liczby ludności nie jest korzystna, a zatem istotne jest podejmowanie działań mających na celu przyciągnięcie na ten teren nowych mieszkańców, dla których istotne znaczenie ma także stan środowiska przyrodniczego oraz dostępność do podstawowej infrastruktury społecznej i technicznej.

Na terenie Gminy Zbójna w latach 2015-2020 zmniejszył się odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym na rzecz ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Świadczy to z jednej strony o wzrastaniu zasobów pracy, może jednak spowodować, że w dłuższym okresie czasu na obszarze gminy zaczną przybywać osoby starszych, dla których ważne staną się przede wszystkim usługi społeczne. Wtedy także gmina będzie musiała większą ilość środków przeznaczyć na zaspokojenie potrzeb tej grupy mieszkańców, włączając w to wydatki na pomoc społeczną. W celu dalszego przyrostu liczby osób w wieku produkcyjnym równoważących wzrastającą ilość osób w wieku poprodukcyjnym ważne jest przeprowadzanie inwestycji mających na celu poprawę stanu środowiska naturalnego, infrastruktury oraz zaplecza usługowego w celu dalszego przyciągania na teren gminy młodych, dobrze wykształconych mieszkańców, którzy zapewnią dodatkowe przychody dla budżetu gminy.

Wykształcenie ludności jest wskaźnikiem w dużym stopniu obrazującym potencjał regionu do rozwoju, zmiany struktury społeczno-gospodarczej i aktywności ekonomicznej. Zgodnie z danymi pochodzącymi z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r. (w chwili przygotowania Diagnozy nie są dostępne bardziej aktualne dane) na terenie Gminy Zbójna dominują osoby z wykształceniem podstawowym (46,18% mieszkańców). Najmniej jest zaś osób z wykształceniem policealnym (0,73%) oraz średnim ogólnokształcącym (2,40%). Ponadto zauważalna jest tendencja związana z posiadaniem wyższego poziomu wykształcenia przez kobiety zamieszkujące Gminę Zbójna (3,62% kobiet posiada wykształcenie wyższe, 0,98% - policealne, 18,25% - średnie, natomiast w przypadku mężczyzn odsetek ten przedstawia się następująco: 2,71% mężczyzn legitymuje się wykształceniem wyższym, 0,50% - policealnym, a 13,35% - średnim).

W ostatnich latach zauważalna jest jednak tendencja związana z podwyższaniem poziomu wykształcenia, zarówno przez najmłodszych, jak i starszych mieszkańców gminy, wobec czego poziom obecnego wykształcenia mieszkańców może odbiegać od zaprezentowanych

danych statystycznych. Podwyższanie poziomu wykształcenia przez mieszkańców może stanowić wyzwanie dla władz gmin polegające na dostosowaniu lokalnych rynków pracy do spełnienia oczekiwań osób przede wszystkim z wykształceniem wyższym. W przypadku nie podjęcia działań prorozwojowych istnieje realne zagrożenie odpływu najlepiej wykształconej części społeczeństwa do większych ośrodków miejskich.

Na terenie Gminy Zbójna istnieje 1211 mieszkań (dane GUS za 2019 r., w czasie tworzenia Strategii dane z 2020 r. były jeszcze niedostępne). Ich powierzchnia wyniosła 120 607 m². W analizowanych latach wzrastała zarówno liczba mieszkań, jak i ich powierzchnia użytkowa.

Tabela 2. Zasoby mieszkaniowe Gminy Zbójna w latach 2015-2019

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2015	2016	2017	2018	2019
mieszkania	-	1 282	1290	1297	1302	1311
izby	-	5 324	5368	5411	5440	5504
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	116 209	117254	118265	118952	120607

Źródło: Dane GUS

W latach 2015 – 2019 poziom wyposażenia mieszkań w instalacje wzrósł i to zarówno w odniesieniu do wodociągu, ustępu splukiwanego, łazienki, jak i centralnego ogrzewania. Bez zmian został jedynie poziom wyposażenia w gaz sieciowy, którego nadal brak.

W 2019 roku 79,5% mieszkań wyposażonych było w wodociąg, prawie 71,1% - w łazienkę i 51,9% - w centralne ogrzewanie. Brak danych dotyczących 2020 roku.

Gmina Zbójna jest gminą typowo rolniczą, w związku z tym większa część jej mieszkańców znajduje zatrudnienie w tym sektorze gospodarki. Analizując realną aktywność zawodową mieszkańców wzięto pod uwagę liczbę osób pracujących przypadających na 1000 mieszkańców. Na terenie Gminy Zbójna wskaźnik ten jest niższy niż średnia wojewódzka (200 osób w 2020 r.) i średnia dla powiatu łomżyńskiego (114 osób) i kształtuje się na poziomie 43 osób.

Na terenie Gminy Zbójna od kilku lat odnotowywane jest stałe zmniejszanie liczby osób pozostających bez pracy.

Tabela 3. Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Zbójna w latach 2015-2020

Wyszczególnienie	J.m.	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bezrobotni zarejestrowani wg płci							
ogółem	osoba	244	230	188	146	150	139
mężczyźni	osoba	137	123	82	71	74	60
kobiety	osoba	107	107	106	75	76	79
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci							
ogółem	%	9,1	8,5	7,0	5,4	5,6	5,2
mężczyźni	%	9,2	8,1	5,5	4,8	5,0	4,1
kobiety	%	8,9	9,0	9,0	6,3	6,4	6,7

Źródło: Dane GUS

2.3. SFERA GOSPODARCZA

Według danych pochodzących z Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku na terenie Gminy Zbójna były 622 gospodarstwa rolne. Najwięcej było gospodarstw o powierzchni 5 – 10 ha (29,58%), zaś najmniej – do 1 ha (5,31%).

Tabela 4. Gospodarstwa rolne ogółem na terenie gminy

Wyszczególnienie	Ilość gospodarstw
ogółem	622
do 1 ha włącznie	33
1 - 5 ha	109
5 - 10 ha	184
10 - 15 ha	128
15 ha i więcej	168

Źródło: Dane GUS, PSR 2010

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego (Powszechny Spis Rolny z 2010 roku) najwięcej gospodarstw zajmowało się uprawą zbóż – 344, zaś tylko 5 gospodarstw prowadziło uprawy przemysłowe.

Na terenie Gminy Zbójna – zgodnie z danymi GUS – w 2020 roku istniało 251 podmiotów gospodarki narodowej, z czego sektor prywatny reprezentowało 242 podmiotów. Największa ilość podmiotów prywatnych to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą - w 2020 roku było ich 216.

Tabela 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru regon według sektorów własnościowych w latach 2015 – 2020

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Podmioty wg sektorów własnościowych						
podmioty gospodarki narodowej ogółem	204	200	219	220	230	251
sektor publiczny - ogółem	10	10	10	10	9	9
sektor publiczny – państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	6	6	6	6	5	5
sektor prywatny - ogółem	193	189	208	208	221	242
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	166	162	182	183	196	216
sektor prywatny - spółki handlowe	9	9	6	3	1	0
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	1	1	0	0	0
sektor prywatny - spółdzielnie	1	1	1	1	1	1
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	6	6	7	9	9	10

Źródło: Dane GUS

Na sektor publiczny składają się głównie państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, w 2020 roku było ich 5, sektor publiczny ogółem liczył 9 podmiotów. Na sektor prywatny oprócz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą składają się również spółdzielnie oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne – w 2020 r. było ich odpowiednio 1 i 10. W poprzednich latach w sektorze prywatnym istniały także: spółki handlowe i spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego.

2.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Gmina Zbójna posiada dość dobrze rozwiniętą sieć dróg publicznych, ponieważ przez jej teren przebiegają:

- droga wojewódzka nr 645 Łomża – Myszyniec – długość na terenie gminy: 18 km;
- drogi powiatowe o łącznej długości 51,127 km;
- drogi gminne o łącznej długości 281,03 km, w tym drogi z numeracją o powierzchni 84,60 ha i długości 93,65 km oraz drogi bez numeracji o powierzchni 120,173 ha i długości 187,38 km;
- drogi wewnętrzne o powierzchni 16,498 ha i długości ok. 27,50 km.

W 2020 roku na terenie Gminy Zbójna, według danych Głównego Urzędu Statystycznego, długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej wyniosła 115,2 km. Na terenie gminy nie ma sieci kanalizacji sanitarnej, mieszkańcy korzystają ze zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.

Zgodnie z danymi GUS na terenie gminy funkcjonują 894 zbiorniki bezodpływowe oraz 61 oczyszczalni przydomowych. Na terenie gminy nie funkcjonuje kanalizacja deszczowa, ani oczyszczalnia ścieków. Ze względu na utwory sandrowe zasadne jest jednak rozważenie budowy oczyszczalni ścieków oraz sieci kanalizacji sanitarnej. Zależne jest to jednak od środków będących w posiadaniu Gminy Zbójna.

Zgodnie z danymi GUS – w 2020 roku na terenie Gminy Zbójna zebrano prawie 523 t odpadów. Na jednego mieszkańca przypadało 90 kg odpadów zmieszanych. W 2020 roku była 1 jednostka odbierająca odpady.

Na terenie Gminy Zbójna nie funkcjonuje sieć ciepłownicza ani gazowa. Dostępna jest natomiast infrastruktura energetyczna zaopatrująca mieszkańców w energię elektryczną. Biorąc pod uwagę dane GUS należy stwierdzić, że ilość odbiorców oraz zużycie energii elektrycznej w Gminie Zbójna stale wzrasta.

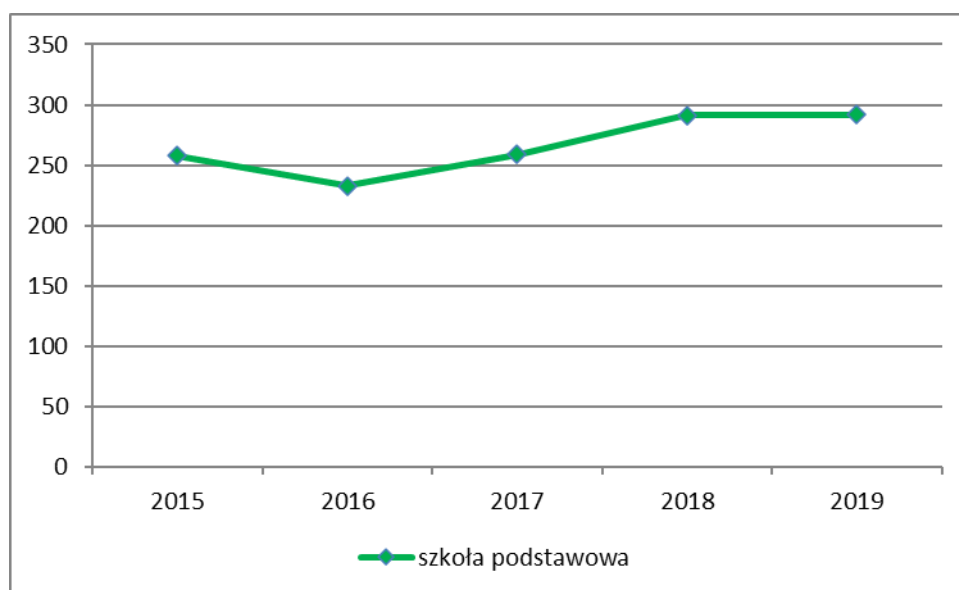
2.5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Na terenie Gminy Zbójna działają następujące placówki edukacyjne:

- Szkoła Podstawowa w Zbójnej;
- Szkoła Podstawowa w Kuziach;
- Szkoła Podstawowa w Dobrymlesie.

W roku szkolnym 2018-2019 do szkół podstawowych uczęszczało tu 292 dzieci. Uczniowie kształcili się w 25 oddziałach. Analizując dane zaprezentowane na wykresie 1 można zauważyć w miarę stałą ilość dzieci uczęszczających do szkół w Gminie Zbójna, co jest zjawiskiem pozytywnym, ponieważ nie powoduje konieczności poszukiwania przez władze gminy oszczędności związanych z utrzymaniem placówek.

Wykres 1. Liczba uczniów uczęszczających do placówek edukacyjnych na terenie Gminy Zbójna

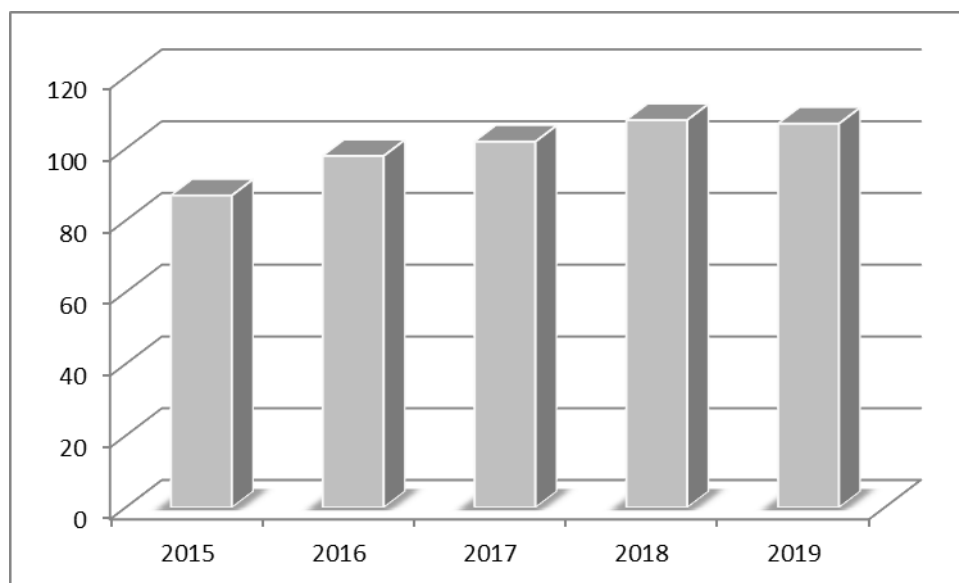

Źródło: Dane GUS

W gminie nie funkcjonują szkoły ponadgimnazjalne, a młodzież kontynuuje naukę w placówkach zlokalizowanych przede wszystkim na terenie Łomży. Współczynnik skolaryzacji netto, liczony jako relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania, wynosi w gminie 84,79%. Dość wysoki wskaźnik skolaryzacji na poziomie szkoły podstawowej wskazuje na to, że znaczna część uczniów kształci się w placówkach zlokalizowanych na terenie gminy.

W zakresie edukacji przedszkolnej w Gminie Zbójna w roku szkolnym 2018/2019 działały 3 oddziały przedszkolne w szkole podstawowej. Zgodnie z danymi zaprezentowanymi na wykresie 2, od 2015 r. liczba dzieci objętych nauczaniem przedszkolnym rośnie. Trzeba jednak pamiętać, że poprawa dostępności do edukacji przedszkolnej jest jednym z wyzwań czekających każdą gminę, szczególnie w przyszłości w kontekście przyciągania do gminy i zachęcania do zamieszkania w niej młodych małżeństw (dotyczy to także Gminy Zbójna).

Wykres 2. Ilość dzieci objętych nauczaniem przedszkolnym

Źródło: Dane GUS

Na terenie Gminy Zbójna infrastruktura sportowa związana jest z funkcjonującymi placówkami edukacyjnymi.

Na infrastrukturę rekreacyjną składają się przebiegające przez teren gminy następujące szlaki turystyczne.

Na terenie Gminy Zbójna funkcjonują dwie placówki wpisane do rejestru instytucji kultury:

- Biblioteka Publiczna Gminy Zbójna;
- Gminny Ośrodek Kultury.

Ważną rolę w integracji mieszkańców i zapewnianiu zagospodarowania czasu wolnego pełnią także remizy OSP.

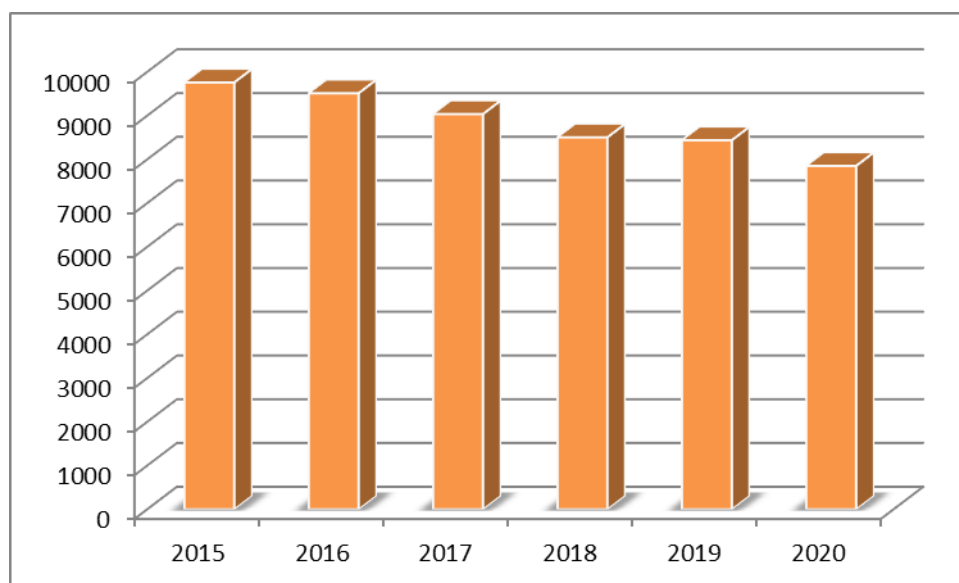
Biblioteka Publiczna Gminy Zbójna dysponuje księgozbiorem w liczbie 31 310 woluminów. Z oferty biblioteki skorzystało w 2020 r. 544 osób, które wypożyczyły na zewnątrz 7 366 pozycji. Biblioteka posiada dwie filie.

W zakresie podstawowej opieki medycznej na terenie Gminy Zbójna usługi wykonują dwie placówki. Na obszarze gminy nie funkcjonuje punkt apteczny ani apteka.

W zakresie opieki szpitalnej oraz specjalistycznej mieszkańcy korzystają z usług placówek zlokalizowanych na terenie miasta Łomża.

Jednym z głównych aspektów w kwestii infrastruktury społecznej i jakości opieki zdrowotnej, który uwzględniono w analizie, jest dostęp pacjentów do świadczeń. Jest on bardzo istotny, zwłaszcza w kontekście najstarszych mieszkańców gmin. Zgodnie z informacjami zaprezentowanymi na wykresie 3 liczba udzielonych porad w ostatnim okresie regularnie maleje.

Wykres 3. Liczba porad zdrowotnych udzielonych na terenie Gminy Zbójna

Źródło: Dane GUS

Zadania z zakresu pomocy społecznej są realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS), który jest jednostką organizacyjną gminy. Analizując dane na temat liczby osób oraz gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej, zaprezentowanych w tabeli 6, można zauważyć wyraźną tendencję malejącą, co jest zjawiskiem korzystnym i może powodować w przyszłości brak konieczności przekazywania dodatkowych środków z budżetu gminy na cele związane z pomocą społeczną.

Tabela 6. Liczba osób i gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej na terenie Gminy Zbójna

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019
liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej	307	328	321	299	275
liczba osób korzystających z pomocy społecznej	1 016	1 064	975	916	801

Źródło: Dane GUS

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy czuwają funkcjonariusze Posterunku Policji w Łomży.

O sprawnie działający system ratowniczo-gaśniczy dbają jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych, które zajmują się także propagowaniem kultury i działaniami na rzecz ochrony środowiska.

2.6. PODSUMOWANIE DIAGNOZY – ANALIZA SWOT

Analiza SWOT została przeprowadzona w oparciu o przedstawioną diagnozę sytuacji gminy oraz z uwzględnieniem wyników przeprowadzonych na terenie gminy badań ankietowych. Zgodnie z zakresem przeprowadzonej diagnozy oraz w oparciu o sfery najbardziej istotne dla rozwoju gminy, analizę SWOT przeprowadzono w czterech obszarach:

- infrastruktura;
- kapitał ludzki;
- gospodarka;
- środowisko.

Infrastruktura	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - korzystne położenie geograficzne oraz komunikacyjne; - funkcjonowanie tras turystycznych, punktów widokowych; - funkcjonowanie placówek wychowania przedszkolnego; - funkcjonowanie szkół podstawowych z dobrą bazą dydaktyczną; - funkcjonowanie jednostek kulturalnych zapewniającego zagospodarowanie czasu wolnego; - funkcjonowanie ośrodka zdrowia; - funkcjonowanie Ochotniczych Straży Pożarnych zapewniających bezpieczeństwo mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczający stan techniczny dróg (większość dróg posiada nawierzchnię żwirową); - niedostateczny stan techniczny stacji uzdatniania wody; - brak sieci kanalizacyjnej; - niewystarczająca ilość przydomowych oczyszczalni ścieków; - niewystarczający poziom izolacyjności budynków użyteczności publicznej; - niewystarczający poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach indywidualnych; - niewystarczający poziom efektywności energetycznej części budynków indywidualnych, - nieefektywne oświetlenie uliczne, - niewystarczający stan techniczny świetlic wiejskich; - brak dostępu do specjalistycznych usług medycznych na terenie gminy; - niska jakość usług medycznych dostępnych na terenie gminy. - niedostateczne wyposażenie jednostek OSP; - występowanie obszarów zdegradowanych wymagających interwencji
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - racjonalna polityka przestrzenna, tworzenie planów miejscowych na terenach rozwojowych, - poprawa dostępności terenów i poprawa systemów komunikacji, - możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej, - stworzenie spójnej oferty turystycznej gminy oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okołoturystycznego, - tworzenie i rozbudowa istniejących tras turystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> - przewlekłość procedur lokalizacyjnych inwestycji oraz ograniczenia realizacji inwestycji ze względu na istniejące programy ochrony środowiska (np. Natura 2000), - duże koszty opracowania planów zagospodarowania przestrzennego, - małe wykorzystywanie alternatywnych (dla tradycyjnie stosowanych) źródeł energii, - niewystarczające zainteresowanie ofertą inwestycyjną gminy, - niestabilność warunków ekonomiczno-prawnych dla działalności gospodarczej

Kapitał ludzki	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - wzrastający poziom życia mieszkańców (coraz lepszy dostęp mieszkańców do infrastruktury); - podnoszenie poziomu wykształcenia przez mieszkańców gminy; - duża świadomość społeczna lokalnego dziedzictwa kulturowego; - funkcjonowanie ośrodka kultury oraz świetlic wiejskich zapewniających zagospodarowanie czasu wolnego 	<ul style="list-style-type: none"> - niekorzystne zmiany demograficzne (ujemne saldo migracji); - zmniejszanie odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym; - niski poziom wykształcenia mieszkańców; - niski udział mieszkańców pracujących poza rolnictwem; - niski poziom aktywności społecznej; - wysoki poziom bezrobocia; - niski poziom wiedzy mieszkańców w zakresie edukacji ekologicznej; - brak systemu aktywizacji osób starszych; - niewystarczająca oferta zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - lokalizacja gminy na terenach atrakcyjnych turystycznie, - rozwój rolnictwa ekologicznego, - wzrastające zapotrzebowanie na wypoczynek w gospodarstwach rolnych, - stworzenie spójnej oferty turystycznej gminy oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okołoturystycznego zapewniających dodatkowe dochody dla mieszkańców gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - niekorzystne ogólnopolskie zmiany demograficzne, - brak skutecznego programu przeciwdziałania i zwalczania bezrobocia, - zbyt mała różnica między najniższym wynagrodzeniem, a wysokością świadczeń socjalnych, - rosnące koszty pracy; - ucieczka ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast

Gospodarka	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - dość dobra struktura obszarowa gospodarstw rolnych; - czyste środowisko naturalne; - wysokie walory środowiska naturalnego 	<ul style="list-style-type: none"> - niski wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców; - przewaga osób zatrudnionych w rolnictwie; - występowanie trudnych warunków dla rozwoju rolnictwa; - niewystarczający stan infrastruktury oraz bazy turystycznej
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej, - lokalizacja gminy na terenach atrakcyjnych turystycznie, - wzrastające zapotrzebowanie na wypoczynek w gospodarstwach rolnych, - transfer nowych technologii do rolnictwa zmierzających do modernizacji zaplecza technicznego, - stworzenie spójnej oferty turystycznej gminy oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okołoturystycznego, - tworzenie i rozbudowa istniejących tras turystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczające zainteresowanie ofertą inwestycyjną gminy, - niestabilność warunków ekonomiczno-prawnych dla działalności gospodarczej, - zbyt mała różnica między najniższym wynagrodzeniem, a wysokością świadczeń socjalnych, - rosnące koszty pracy

Środowisko	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - korzystne położenie geograficzne oraz komunikacyjne; - czyste środowisko naturalne; - wysokie walory środowiska naturalnego; - cenne zabytki architektoniczne; - duża świadomość społeczna lokalnego dziedzictwa kulturowego; - duże walory kulturowe, mozaika narodowościowa 	<ul style="list-style-type: none"> - niski poziom wiedzy mieszkańców w zakresie edukacji ekologicznej; - brak sieci kanalizacyjnej; - niewystarczająca ilość przydomowych oczyszczalni ścieków; - niewystarczający poziom izolacyjności budynków użyteczności publicznej; - niewystarczający poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach indywidualnych; - niewystarczający poziom efektywności energetycznej części budynków indywidualnych; - niedostateczny stan techniczny zabytków gminnych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - racjonalna polityka przestrzenna, tworzenie planów miejscowych na terenach rozwojowych, - poprawa dostępności terenów i poprawa systemów komunikacji, - możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej, - lokalizacja gminy na terenach atrakcyjnych turystycznie, - rozwój rolnictwa ekologicznego 	<ul style="list-style-type: none"> - przewlekłość procedur lokalizacyjnych inwestycji oraz ograniczenia realizacji inwestycji ze względu na istniejące programy ochrony środowiska (np. Natura 2000), - duże koszty opracowania planów zagospodarowania przestrzennego, - małe wykorzystywanie alternatywnych (dla tradycyjnie stosowanych) źródeł energii

3. ROZWÓJ STRATEGICZNY GMINY ZBÓJNA

3.1. WIZJA ROZWOJU

Wizja rozwoju Gminy Zbójna jest stanem docelowym, który zostanie osiągnięty z wykorzystaniem możliwości i zasobów gminy w perspektywie do roku 2027. Zdefiniowana wizja stawia do realizacji cele i wyznacza kierunki działania, które wygenerują wzrost poziomu jakości życia obecnych mieszkańców, a także zachęci do osiedlania się nowych. Spowoduje tym samym wzrost atrakcyjności turystycznej, inwestycyjnej, a także atrakcyjności gminy.

Wizja rozwoju gminy została zdefiniowana następująco:

Gmina Zbójna – znaczący, nowoczesny i przyjazny dla środowiska ośrodek rolniczo - gospodarczo - turystyczny tworzący wysokiej jakości przestrzeń do życia i działania wychodzący naprzeciw dążeniom lokalnej społeczności.

Do roku 2027 Gmina Zbójna będzie nowoczesnym i przyjaznym dla środowiska ośrodkiem turystyczno – gospodarczym, dzięki czemu stworzy wysokiej jakości przestrzeń do życia dla obecnych i nowych mieszkańców. Będzie to obszar ze sprawną i efektywną wielosektorową gospodarką, spójny społecznie i terytorialnie bazujący na kapitale intelektualnym oraz potencjale turystycznym.

3.2. MISJA ROZWOJU

Misja rozwoju Gminy Zbójna została zdefiniowana następująco:

Zasobna i bezpieczna gmina, rozwijająca się w sposób dynamiczny w oparciu o lokalne zasoby wykorzystywane w celu zapewnienia wielofunkcyjnego rozwoju obszaru, zapewniająca wysoki standard życia mieszkańców oraz warunki dla rozwoju przedsiębiorczości

Misja strategii warunkuje sformułowanie kierunków bezpośrednich i pośrednich działań – celów strategicznych i operacyjnych. Gmina Zbójna za pomocą wyznaczonych celów będzie dążyć do podwyższenia jakości życia mieszkańców w taki sposób, aby poszczególne dziedziny życia i gospodarki wzajemnie się uzupełniały i przenikały tak, aby stworzyć kompleksową poprawę warunków. Położenie geograficzne oraz bogate walory przyrodniczo – kulturowe powodują, iż gmina jest atrakcyjnym miejscem, zarówno pod względem turystycznym, jak i gospodarczym. Świadomość ekologiczna mieszkańców oraz czyste

i zadbane środowisko będą sprzyjać naturalnej produkcji rolnej, a bogate walory krajobrazu zdeterminują możliwości rozwoju w kierunku turystyki, ekoturystyki i agroturystyki stanowiącej jeden ze składników rozwoju ekonomicznego.

Gmina Zbójna aspiruje do wysoko rozwiniętej turystyki i agroturystyki, poprzez wykorzystanie walorów przyrodniczych, zachowując i rozbudowując ład ekologiczny. Ponadto, gmina będzie dążyć do stworzenia warunków rozwoju dla handlu i gastronomii, zwłaszcza w sektorze rolnictwa, a także do wykorzystania potencjału obszaru terytorialnego. Gmina dążyć będzie do rozwiązywania problemów społecznych, stymulowania aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu oraz podniesienia jakości życia mieszkańców. Gmina przystąpi także do kompleksowej rewitalizacji obszarów zdegradowanych, co pozwoli na równomierny rozwój poszczególnych miejscowości.

Dotychczas przeprowadzone inwestycje w sposób znaczący podnoszą atrakcyjność inwestycyjną gminy. Przeprowadzona analiza SWOT wskazuje jednak obszary wymagające dalszej pracy i interwencji, koniecznych do utrzymania właściwej polityki prorozwojowej. Diagnoza społeczno – gospodarcza w wielu sferach pokazuje bardzo pozytywne zjawiska zachodzące na terenie gminy (np. intensywnie prowadzone inwestycje). Analiza wewnętrznych czynników warunkujących zrównoważony rozwój gminy w wielu przypadkach pokazuje dynamiczne i prorozwojowe trendy. Jednak analiza czynników zewnętrznych wskazuje na pojawiające się zagrożenia zahamowania procesów przyczyniających się do dalszej, zrównoważonej polityki prorozwojowej gminy. Pogłębiający się od 2012 r. kryzys strefy euro, trwająca konsolidacja finansów publicznych oraz proces oddłużania sektora prywatnego, pandemia COVID-19, które były głównymi przyczynami spowolnienia gospodarczego w całej Europie, negatywnie wpływa na jednostki zarządzania administracją publiczną na wszystkich szczeblach. Wpływ ten odczuwają również mieszkańcy gminy, czyli konsumenci oraz przedsiębiorcy, którzy napotykają liczne problemy, w szczególności z uwagi na znaczny spadek dynamiki udzielanych kredytów przez banki, wzrost cen oraz problemy na rynku pracy. Czynnikiemami zewnętrznymi, które mogą utrzymać spowolnienie gospodarcze na rynkach Europy są pogarszające się perspektywy wzrostu dla krajów strefy euro, jak również ogólna niekorzystna sytuacja polityczna w niektórych krajach na świecie, która w sposób znaczący wpływa na wszystkie rynki finansowe. Wskazuje to na konieczność podjęcia działań prewencyjnych oraz rozważnego planowania przyszłości gminy.

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Zbójna, wyniki przeprowadzonych badań ankietowych oraz przeprowadzona analiza SWOT pozwoliły na wyznaczenie czterech filarów - obszarów strategicznych (infrastruktura, gospodarka, kapitał ludzki i środowisko), które

w znaczący sposób wpływają na jej przyszły rozwój gospodarczy, społeczny, ekologiczny i przestrzenny. Wokół wskazanych obszarów strategicznych skoncentruje się działalność Gminy Zbójna przy współpracy z partnerami sektora publicznego, prywatnego, trzeciego sektora oraz społeczeństwem.

3.3. CELE STRATEGII

W ramach Strategii Rozwoju Gminy Zbójna zostały wyznaczone następujące cele strategiczne, cele operacyjne oraz kierunki działań:

- **Obszar strategiczny: Infrastruktura**
- **Cel strategiczny I. Nowoczesna infrastruktura techniczna**
- Cel operacyjny I.1 Rozwój infrastruktury drogowej:
- Kierunki działań:
 - współpraca z zarządami dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych przy ich przebudowie, rozbudowie i modernizacji,
 - modernizacja i poprawa stanu technicznego istniejącej gminnej infrastruktury drogowej – budowa, przebudowa, rozbudowa, zmiana nawierzchni i modernizacja dróg,
 - budowa i modernizacja infrastruktury towarzyszącej: chodników, oświetlenia ulicznego,
 - modernizacja i poprawa oznakowania istniejących i budowa nowych ścieżek rowerowych;
 - poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego.
- Cel operacyjny I.2 Rozbudowa systemów wodno-kanalizacyjnych:
- Kierunki działań:
 - budowa przydomowych oczyszczalni ścieków,
 - rozbudowa sieci wodociągowej,
 - budowa sieci kanalizacyjnej (w miarę możliwości finansowych gminy).

- Cel operacyjny I.3 Rozwój gospodarki przestrzennej:
- Kierunki działań:
 - inwentaryzacja gruntów, bazy lokalowej, infrastruktury towarzyszącej mającej potencjał do wykorzystania i inwestycji w działalności gospodarczej w celu uwzględnienia jej w ofercie inwestycyjnej,
 - tworzenie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie nowych terenów pod działalność gospodarczą,
 - uzbrajanie terenów stref potencjalnej aktywności gospodarczej,
 - systematyczne wyznaczanie terenów pod budownictwo jednorodzinne,
 - rozwój terenów pod budownictwo mieszkaniowe oraz poprawa standardu istniejących zasobów mieszkaniowych,
 - tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego pod kątem infrastruktury turystycznej, wskazujących funkcje kluczowych dla gminy obszarów, o wysokich walorach przyrodniczych w celu odpowiedniego zorganizowania ruchu turystycznego i okołoturystycznego,
 - rewitalizacja obszarów zdegradowanych, wskazanych w programie rewitalizacji.

- Cel operacyjny I.4 Rozwój infrastruktury i technologii informacyjno – komunikacyjnych:
- Kierunki działań:
 - wdrożenie działań mających na celu zapewnienie dostępu do szerokopasmowego Internetu na terenie Gminy Zbójna,
 - zapewnienie powszechnego dostępu do e-usług i e-administracji,
 - nawiązanie współpracy z partnerami świadczącymi nowoczesne usługi telekomunikacyjne.

- **Obszar strategiczny: Kapitał ludzki**
- **Cel strategiczny II. Poprawa kreatywności i konkurencyjności mieszkańców**
- Cel operacyjny II.1 Rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu:
- Kierunki działania:
 - tworzenie, udoskonalanie i realizacja programów pomocy rodzinie i pomocy społecznej przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu,
 - współpraca przy wdrażaniu programów przeciwdziałania bezrobociu,
 - wprowadzenie działań mających na celu ograniczenie patologii społecznych poprzez profilaktykę, np. grupy wsparcia, profesjonalne doradztwo prawne, zawodowe, pomoc psychologiczną, poradnictwo, mediacje i inne,

- wsparcie opieki nad dziećmi (poprawa dostępu do usług przedszkolnych i opieki nad małym dzieckiem) oraz nad osobami starszymi (formy instytucjonalne, rodzinne, pomoc sąsiedzka i inne),
 - wspieranie działań związanych z aktywizacją zawodową osób w wieku 25 – 34 lat oraz działań mających na celu zwiększenie adaptacji do nowych zawodów i mobilności mieszkańców,
 - podnoszenie kwalifikacji mieszkańców, w szczególności w zakresie obsługi ruchu turystycznego, handlu i rzemiosła oraz zawodów nierolniczych, kształtowanie postaw rynkowych i innowacyjnych,
 - budowanie przyjaznej polityki dla przedsiębiorców inwestujących w zawodowy rozwój zasobów ludzkich i system szkoleń,
 - zwiększenie absorpcji środków z Unii Europejskiej na programy służące podnoszeniu kwalifikacji osób pozostających bez pracy.
- Cel operacyjny II.2. Podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych społeczności:
- Kierunki działania:
- stymulowanie powstania współpracy placówek oświatowych oraz wymiany doświadczeń w zakresie efektywnego przygotowania młodzieży do życia zawodowego,
 - organizacja zajęć pozalekcyjnych, szkoleniowych w obiektach placówek oświatowych i kulturalnych,
 - wspieranie i promocja innowacyjnych form kształcenia (np. e-edukacja).
- Cel operacyjny II.3. Zwiększenie dostępu do usług medycznych wysokiej jakości:
- Kierunki działania:
- poprawa dostępu do poradni specjalistycznych,
 - poprawa jakości i dostępu do usług pielęgniarskich i stomatologicznych w szkołach,
 - poprawa jakości usług podstawowej opieki medycznej.
- Cel operacyjny II.4. Podniesienie jakości usług oraz poprawa dostępności opieki żłobkowej i edukacji przedszkolnej:
- Kierunki działania:

- utworzenie systemu opieki nad małym dzieckiem (żłobków, punktów żłobkowych), wspieranie powstania rodzinnych dziennych punktów opieki nad dzieckiem na terenie gminy,
 - rozwój różnych form wychowania przedszkolnego,
 - dostosowanie ilości placówek przedszkolnych oraz godzin ich funkcjonowania do potrzeb mieszkańców oraz poprawa dostępności tych miejsc,
 - racjonalizacja struktury placówek oświatowych w zależności od zmian struktury demograficznej,
 - podniesienie jakości oferty edukacji przedszkolnej oraz dostosowanie jej do zmieniających się potrzeb lokalnej społeczności (uzupełnienie o zajęcia korekcyjne, językowe, prozdrowotne, proekologiczne, sportowe i inne),
 - stymulowanie aktywności organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na projekty skierowane do dzieci w wieku przedszkolnym.
- Cel operacyjny II.5 Rozwój i poszerzenie funkcji obiektów dydaktycznych, kulturalnych, oraz sportowo-rekreacyjnych, stworzenie profesjonalnej oferty:
- Kierunki działania:
- modernizacja i rozbudowa infrastruktury bazy oświatowej oraz doposażenie w sprzęt komputerowy, audiowizualny i pomoce dydaktyczne,
 - utrzymanie wysokiego poziomu usług edukacyjnych oraz stworzenie oferty edukacji pozaszkolnej (zajęcia pozalekcyjne, sportowe, kursy, zajęcia taneczne, aktorskie i inne) na bazie gminnych placówek oświatowych i kulturalnych skierowane do dzieci, dorosłych, osób starszych, niepełnosprawnych,
 - wspieranie młodzieży najzdolniejszej (system nagród i stypendiów),
 - wsparcie młodzieży mniej uzdolnionej (dodatkowe zajęcia wyrównawcze),
 - budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej (boisk szkolnych, placów zabaw, zagospodarowanie terenu wokół wymagających tego szkół, stadionu gminnego),
 - wyznaczenie terenu pod utworzenie infrastruktury dla różnych form aktywności ruchowej,
 - wspieranie form aktywności ruchowej dla dzieci i młodzieży,
 - modernizacja funkcjonujących świetlic wiejskich,
 - wzmocnienie współpracy i przedsięwzięć społecznych lokalnie działających podmiotów sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego,
 - poszukiwanie nowych, atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i dorosłych, osób starszych i niepełnosprawnych,

- likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych ruchowo,
 - poszerzenie istniejącej oferty dla mieszkańców gminy (organizacja wystaw, koncertów, promocja czytelnictwa i uzupełnienie punktów bibliotecznych) z uwzględnieniem włączenia w przedsięwzięcia kulturalne osób niepełnosprawnych oraz starszych,
 - promocja sportu i aktywnego wypoczynku, wspieranie działalności klubów sportowych, zwiększenie ilości animatorów sportowych, trenerów,
 - zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć edukacyjnych, kulturalnych i sportowych,
 - zagospodarowanie terenów rekreacyjnych.
- Cel operacyjny II.6 Budowanie i upowszechnianie społeczeństwa informacyjnego:
- Kierunki działania:
- zapewnienie dostępu do szerokopasmowego Internetu na terenie gminy,
 - współdziałanie w zakresie umożliwienia rozwoju e-administracji, e-edukacji, e-zdrowia, e-bezpieczeństwa.
- Cel operacyjny II.7 Rozwijanie tożsamości i integracji społeczności:
- Kierunki działania:
- współpraca w zakresie ochrony zabytków oraz miejsc pamięci,
 - integracja mieszkańców wokół działalności organizacji trzeciego sektora,
 - wspieranie inicjatyw oddolnych organizacji wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych,
 - wdrożenie systemu działań aktywizujących osoby starsze oraz kultywowanie tradycji i tożsamości lokalnej społeczności,
 - promocja postaw prospołecznych i obywatelskich,
 - wdrożenie działań przeciwko dyskryminacji społeczeństwa, w tym kobiet, osób niepełnosprawnych, likwidowanie barier społecznych,
 - wdrożenie działań mających na celu integrację mieszkańców gminy z nowo osiedlonymi,
 - poprawa estetyki przestrzeni, tworzenie „serc miejscowości”, wiat, placów zabaw, skwerów i innych jako miejsc spędzania wolnego czasu dzieci, młodzieży i dorosłych,
 - rewitalizacja obszarów zdegradowanych, podniesienie poziomu kapitału społecznego na tym terenie.

- **Obszar strategiczny: Gospodarka**
- **Cel strategiczny III. Innowacyjna i efektywna gospodarka**
- Cel operacyjny III.1 Rozwój i wzrost konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw:
- Kierunki działania:
 - wsparcie wykorzystania potencjału obszaru terytorialnego Gminy Zbójna,
 - wsparcie zróżnicowania działalności gospodarczej w kierunku działalności nierolniczej,
 - zapewnienie mikro, małym i średnim przedsiębiorcom wsparcia instytucjonalnego, pomoc i ułatwienie dostępu do informacji o możliwościach pozyskania środków na utworzenie lub rozwój firmy, w tym środków z Powiatowego Urzędu Pracy, środków przeznaczonych na rozwój obszarów wiejskich i innych funduszy Unii Europejskiej,
 - wsparcie i promocja postaw przedsiębiorczości, tworzenie miejsc pracy w szczególności dla osób w wieku 25 – 34 lat.
- Cel operacyjny III.2 Wsparcie rozwoju sektora usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła:
- Kierunki działania:
 - stymulowanie działań mających na celu utworzenie na terenie gminy centrum usług, handlu, gastronomii i rzemiosła poprzez aktywne poszukiwanie inwestorów,
 - rezerwacja terenów pod działalność usługowo – handlową,
 - pomoc w zakresie pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania dla przedsiębiorców, stworzenie profesjonalnego doradztwa,
 - wsparcie rozwoju usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła wysokiej jakości poprzez promocję nowoczesnych technologii.
- Cel operacyjny III.3 Stworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej, agroturystycznej i ekoturystycznej gminy w oparciu o zasoby przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz innowacyjne ich wykorzystanie:
- Kierunki działania:
 - wspieranie rozwoju infrastruktury turystyczno - rekreacyjnej, bazy noclegowej oraz gastronomicznej,
 - budowa ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych w powiązaniu z istniejącymi, rozbudowa istniejących szlaków turystycznych,
 - wspieranie rozwoju oferty usługowej wzdłuż szlaków turystycznych,

- budowa punktów widokowych, parkingów w pobliżu tras turystycznych w miejscach atrakcyjnych krajobrazowo,
 - współpraca z partnerami w zakresie zagospodarowania terenu wokół zbiorników wodnych pod kątem turystyki i rekreacji (przystań, wiaty, miejsca integracji i rekreacji, miejsca na ogniska i inne),
 - wspieranie utworzenia wraz z innymi gminami zintegrowanej informacji turystycznej i promocji gminy,
 - poprawa oznakowania atrakcji turystycznych gminy oraz dróg dojazdowych,
 - wykorzystanie potencjału lokalnych kapel, zespołów, ludowych, śpiewaczych, a także zdefiniowanych produktów turystycznych do promocji turystycznej gminy,
 - stworzenie spójnej, kompleksowej oferty turystycznej z uwzględnieniem turystyki kulturowej, aktywnej, rekreacyjnej, specjalistycznej, jak również konferencyjnej,
 - organizacja rajdów pieszych, konnych, rowerowych i ich promocja,
 - zagospodarowanie plaż gminnych,
 - nawiązanie współpracy z podmiotami branży turystycznej, wojewódzkimi i centralnymi punktami informacji turystycznej w celu efektywnej dystrybucji oferty.
- **Obszar strategiczny: Środowisko**
 - **Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych**
 - Cel operacyjny IV.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami:
 - Kierunki działań:
 - zachowanie ciągłości terenów otwartych, ciągów ekologicznych, istniejących na terenie gminy cieków wodnych i użytków zielonych,
 - uporządkowanie systemu odprowadzania wód opadowych,
 - realizacja programu usuwania azbestu,
 - wspieranie działań mających na celu ochronę środowiska przyrodniczego i krajobrazu,
 - wspieranie racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi,
 - promocja i wspieranie ekologicznych przedsięwzięć inwestycyjnych,
 - modernizacja systemów wodociągowych,
 - budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach o rozproszonej zabudowie,
 - przebudowa gminnej oczyszczalni ścieków,
 - prowadzenie i monitorowanie racjonalnej gospodarki odpadami,

- edukacja mieszkańców z zakresu naturalnych zasobów środowiska oraz ich ochrony,
 - wsparcie rolnictwa ekologicznego oraz wdrażania programów rolno – środowiskowych,
 - termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej oraz obiektów indywidualnych i budynków wielorodzinnych;
 - zwiększenie racjonalnego wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
 - monitorowanie oraz przeciwdziałanie tworzeniu dzikich wysypisk śmieci,
 - zmeliorowanie użytków rolnych.
- Cel operacyjny IV.2 Renowacja i ochrona dziedzictwa historycznego i obiektów zabytkowych:
- Kierunki działań:
- odnowa i konserwacja obiektów zabytkowych i historycznych przy współdziałaniu partnerów prywatnych, publicznych oraz trzeciego sektora z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej i innych dotacji,
 - ochrona dziedzictwa kulturowego oraz zwiększenie roli zabytków w ofercie turystycznej gminy.
- Cel operacyjny IV.3 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii:
- Kierunki działań:
- zwiększenie udziału innowacyjnych technologii z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii,
 - promocja innowacyjnych technologii grzewczych jako naturalnego źródła energii cieplnej i jej pozytywnego wpływu na środowisko naturalne,
 - wspieranie przedsięwzięć budowy odnawialnych źródeł energii na terenie gminy,
 - modernizacja infrastruktury oświetlenia ulicznego.
- Cel operacyjny IV.4 Promocja ochrony środowiska, postaw proekologicznych i zdrowego trybu życia:
- Kierunki działań:
- zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców, w szczególności edukacji ekologicznej w placówkach oświatowych,
 - organizacja zajęć terenowych dla uczniów placówek oświatowych w ekologicznych gospodarstwach rolnych,

- wdrożenie w placówkach oświatowych zajęć z zasad prawidłowego odżywiania i upowszechniania kultury sportu,
- promocja ochrony środowiska i zdrowego trybu życia,
- organizacja akcji sprzątnięcia świata,
- organizacja akcji informacyjnych,
- organizacja konkursów o tematyce przyrodniczej i ekologicznej.

Sformułowane powyżej strategiczne kierunki rozwoju gminy wynikają z założenia, że stabilna i długofalowa realizacja opracowanych celów strategicznych i operacyjnych przyniesie wymierne efekty poprawy jakości życia mieszkańców. Kształt merytoryczny strategii rozwoju gminy stanowi i opisuje kierunkowe działania gminy, które docelowo zapewnią jej oczekiwany zrównoważony wieloaspektowy rozwój.

3.4. PLANOWANE PROJEKTY

W ramach prac nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Zbójna zostały sformułowane zadania inwestycyjne przewidziane do realizacji do 2027 r., których wykaz zawarto w tabeli 7.

Tabela 7. Planowane projekty i zadania inwestycyjne

Lp.	Nazwa planowanego działania – zadanie	Termin realizacji
1.	Termomodernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury	do 2024 r.
2.	Budowa instalacji do wykorzystania odnawialnych źródeł energii	do 2024 r.
3.	Przebudowa dróg gminnych	do 2024 r.

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Zbójnej

4. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA

Rekomendowane mierniki realizacji Strategii Gminy Zbójna na lata 2021-2027 przedstawiają się następująco:

Cel strategiczny I. Nowoczesna infrastruktura techniczna

- liczba km wyremontowanych i zmodernizowanych dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich,
- liczba km nowo wybudowanych ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych,
- ludność korzystająca z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej w % ludności ogółem,
- liczba zmodernizowanych gminnych stacji uzdatniania wody,
- liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków,
- powierzchnia terenów inwestycyjnych,
- powierzchnia terenów przeznaczonych na rozwój funkcji turystycznej,
- powierzchnia terenów zdegradowanych poddanych zabiegom rewitalizacyjnym.

Cel strategiczny II. Poprawa kreatywności i konkurencyjności mieszkańców

- liczba zarejestrowanych w PUP osób bezrobotnych,
- liczba osób (rodzin) korzystających z pomocy społecznej,
- liczba dzieci w przedszkolach,
- liczba dzieci w nowoutworzonych punktach żłobkowych/ żłobkach,
- wartość inwestycji infrastrukturalnych w zakresie wyposażania placówek edukacyjnych (w tym sprzętu technologii teleinformatycznych),
- ilość organizacji pozarządowych zarejestrowanych w rejestrze REGON.

Cel strategiczny III. Innowacyjna i efektywna gospodarka

- liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON,
- liczba gospodarstw rolnych zrzeszonych w grupach producenckich i kooperacyjnych,
- liczba utworzonych miejsc pracy poza rolnictwem,
- liczba zakładów przetwórstwa rolno - spożywczego i rzemiosła,
- ilość przeprowadzonych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym – szkoleń, warsztatów, konferencji,
- ilość obiektów prowadzących obsługę ruchu turystycznego, w tym gospodarstw agroturystycznych,

- wartość inwestycji przeznaczonych na budowę i modernizację infrastruktury turystycznej,
- liczba instytucji i podmiotów zaangażowanych w tworzenie i funkcjonowanie systemu promocji inwestycyjnej i gospodarczej gminy.

Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych

- długość nowo wybudowanej lub zmodernizowanej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- liczba nowo wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków,
- liczba obiektów użyteczności publicznej, w których przeprowadzono termomodernizację,
- liczba obiektów indywidualnych objętych działaniami termomodernizacyjnymi,
- liczba odnowionych obiektów zabytkowych i historycznych,
- liczba gospodarstw domowych korzystających z innowacyjnych technologii grzewczych,
- liczba powstałych na terenie gminy źródeł energii odnawialnych,
- powierzchnia zrekultywowanych terenów przyrodniczo zdegradowanych.

5. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Gmina Zbójna prowadzi aktywną politykę inwestycji i wdrażania nowych rozwiązań i technologii. Przejawia się to w ilości zrealizowanych projektów i zadań inwestycyjnych. Bliskim gminie działaniem są również inwestycje w sferze społecznej – realizacja przedsięwzięć miękkich, skierowanych do lokalnej społeczności, dzieci i młodzieży szkolnej. Mimo dużej samodzielności gminy i zrównoważonej gospodarki finansowej niezbędne jest wsparcie planowanych procesów rozwojowych środkami zewnętrznymi. Środki zabezpieczające realizację zadań zapisanych w poszczególnych celach operacyjnych pochodzić będą z następujących źródeł:

- a) z programów pomocowych UE,
- b) z programów rządowych,
- c) budżetu państwa,
- d) budżetu Gminy Zbójna,
- e) budżetu partnerów projektów,
- f) ze środków zaangażowanych przez krajowych i zagranicznych inwestorów prywatnych,
- g) krajowych i zagranicznych organizacji pozarządowych,
- h) instytucji finansowych i funduszy inwestycyjnych.

Gwarancją prawidłowego wdrażania i monitorowania realizacji Strategii Rozwoju Gminy Zbójna jest ścisła współpraca wielu instytucji sektora publicznego, prywatnego, pozarządowego, a także mieszkańców gminy.

Sformułowana strategia rozwoju gminy w rozdziale na cele strategiczne i podległe im cele operacyjne jest wyzwaniem dla wszystkich podmiotów związanych z gminą, bowiem równie ważne co posiadanie planu rozwoju gminy jest kontrola jego właściwego wdrażania.

Strategia rozwoju gminy jest dokumentem żywym i dynamicznie reagującym na zmiany. W celu zapewnienia sprawnej realizacji i oceny jej postępów, ale również aktualizacji i dostosowania do zmieniających się warunków społeczno – gospodarczych, będzie ona weryfikowana w oparciu o opracowane wskaźniki dostępne w statystyce publicznej i wewnętrznej gminy. Szczegółowa, systematyczna analiza powinna opierać się na sporządzaniu rocznych sprawozdań z oceny stopnia realizacji i oddziaływania (oceny wpływu na poprawę komfortu i jakości życia mieszkańców). W przypadku stwierdzenia zmian warunków i bieżącej sytuacji gminy konieczna jest aktualizacja dokumentu. Ważnym

elementem tego sprawozdania powinna być również analiza zagrożeń utrudniających jej realizację oraz opracowanie systemu działań naprawczych.

6. SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

TABELA 1. STAN LUDNOŚCI FAKTYCZNIE ZAMIESZKUJĄCEJ TEREN GMINY	5
TABELA 2. ZASOBY MIESZKANIOWE GMINY ZBÓJNA W LATACH 2015-2019.....	7
TABELA 3. LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH NA TERENIE GMINY ZBÓJNA W LATACH 2015-2020.....	8
TABELA 4. GOSPODARSTWA ROLNE OGÓŁEM NA TERENIE GMINY	8
TABELA 5. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WPISANE DO REJESTRU REGON WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCIOWYCH W LATACH 2015 – 2020	9
TABELA 6. LICZBA OSÓB I GOSPODARSTW DOMOWYCH KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ NA TERENIE GMINY ZBÓJNA	13
TABELA 7. PLANOWANE PROJEKTY I ZADANIA INWESTYCYJNE	28
WYKRES 1. LICZBA UCZNIÓW UCZĘSZCZAJĄCYCH DO PLACÓWEK EDUKACYJNYCH NA TERENIE GMINY ZBÓJNA	11
WYKRES 2. ILOŚĆ DZIECI OBJĘTYCH NAUCZANIEM PRZEDSZKOLNYM.....	12
WYKRES 3. LICZBA PORAD ZDROWOTNYCH UDZIELONYCH NA TERENIE GMINY ZBÓJNA.....	13